

საქართველოს გაერთიანებული სახელმწიფოს და სოფლის მეურნეობის მინისტრი

ბრძანება N 2-1509

29/10/2021

ქ. თბილისი

ქ. რუსთავში შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიას“ მანგანუმის სულფატის საწარმოს (ძირითადი არაორგანული ნაერთების წარმოება) მოწყობასა და ექსპლუატაციაზე გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემის შესახებ

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიას“ მიერ გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით წარმოდგენილია მანგანუმის სულფატის საწარმოს მოწყობისა და ექსპლუატაციის გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში და კანონმდებლობით გათვალისწინებული თანდართული დოკუმენტაცია, რაზეც სამინისტრომ უზრუნველყო საექსპერტო კომისიის შექმნა და დაგეგმილი საქმიანობის შესახებ ინფორმაციის სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე და ქ. რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერიის აღმასრულებელი ორგანოს საინფორმაციო დაფაზე განთავსება. წარმოდგენილი გზშ-ის ანგარიში მომზადებულია შპს „გამა კონსალტინგის“ მიერ.

2020 წლის 5 მარტს შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიას“ მიერ სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით, სამინისტროში წარმოდგენილი იყო ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტში მანგანუმის სულფატის საწარმოს სკოპინგის ანგარიში, რაზეც სამინისტროს მიერ სკოპინგის პროცედურის შესაბამისად განსაზღვრული იქნა გზშ-ისთვის მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და ამ ინფორმაციის გზშ-ის ანგარიშში ასახვის საშუალებები (სკოპინგის დასკვნა N33; 29.04.2020, ბრძანება N 2-381, 04.05.2020).

გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით მიმდინარე ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, სამინისტროს მოთხოვნის შესაბამისად (წერილი N6400/01, 24.06.2021), შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიას“ მიერ წარმოდგენილ იქნა პროექტთან დაკავშირებული დამატებითი ინფორმაცია (წერილი N12490 15.07.2021) მანგანუმის სულფატის წარმოების ტექნოლოგიურ ციკლში გამოყენებული მანგანუმის ოქსიდის ქიმიური შემადგენლობისა და ტექნოლოგიური პროცესის მატერიალური ბალანსის შესახებ, ასევე საწარმოს ტერიტორიაზე დასამონტაჟებელი დანადგარების განთავსებისა და პირველადი გამოტუტვის რეაქტორებიდან შესაძლო მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევის საკითხები.

გზშ-ის ანგარიშის თანახმად, მანგანუმის სულფატის საწარმოს მოწყობა და ექსპლუატაცია დაგეგმილია ქ. რუსთავში, მშვიდობის ქ. N2-ში (საწარმოო ზონაში) მდებარე, შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიას“ კუთვნილ არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთზე (ს/კ 02.07.01.002), კომპანიის კუთვნილი მანგანუმის ოქსიდის საწარმოს ფარგლებში, არსებული საწარმოო შენობის სამხრეთ-აღმოსავლეთით, დაახლოებით 4000 მ² ფართობის მქონე თავისუფალ ტერიტორიაზე. საპროექტო ტერიტორიიდან უახლოესი საცხოვრებელი სახლი (სოფ. თაზაქენდი) მდებარეობს დაახლოებით 2,4 კმ-ის მოშორებით, ზედაპირული წყლის ობიექტი მდ. მტკვარი დაშორებულია 4,7 კმ-ით,

განსახილველი ობიექტის 500 მ-იანი რადიუსის ფარგლებში მდებარეობს სს „რუსთავის აზოტის“ და შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიას“ საწარმოო ტერიტორიები. საპროექტო ნაკვეთზე შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიას“ შვილობილი კომპანიის, შპს „სულფეკოს“ მიერ ასევე დაგეგმილია გოგირდმჟავას საწარმოს მოწყობა-ექსპლუატაცია.

წარმოდგენილ გზმ-ის ანგარიშში განხილულია პროექტის განხორციელების ალტერნატიული ვარიანტები. მათ შორის, საწარმოს განთავსების ალტერნატივები და არაქმედების ალტერნატივა. დოკუმენტის თანახმად, საწყის ეტაპზე განიხილებოდა საწარმოს განთავსების ორი ვარიანტი. პირველი ვარიანტის თანახმად, საწარმოს განთავსება დაგეგმილი იყო შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიას“ საკუთრებაში არსებულ, სამრეწველო ზონაში მდებარე ტერიტორიაზე, ხოლო მეორე ვარიანტის თანახმად - პირველი ალტერნატიული ვარიანტის სამხრეთით, ასევე სამრეწველო ზონაში მდებარე, სახელმწიფოს კუთვნილ არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთზე (ს/კ 02.07.01.636). დოკუმენტის თანახმად, საწარმოსთვის შერჩეული ორივე ალტერნატივა წარმოდგენდა მაღალი ტექნოგენური და ანთროპოგენული დატვირთვის მქონე ტერიტორიას, თუმცა I ალტერნატიული ვარიანტის შერჩევა განაპირობა აღნიშნული ტერიტორიის დაცილებამ დასახლებული პუნქტიდან (2400 მ), საწარმოსათვის საჭირო შესაბამისი კომუნიკაციების არსებობამ და შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიას“ კუთვნილ ნაკვეთზე მოქმედ საწარმოსთან და შპს „სულფეკოს“ დაგეგმილ გოგირდმჟავას საწარმოსთან საპროექტო მანგანუმის სულფატის საწარმოს ფუნქციურმა კავშირმა. რაც შეეხება არაქმედების ალტერნატივას, დოკუმენტში განხილულია მანგანუმის სულფატის ბაზარზე არსებული დინამიკა და ხაზგასმულია, რომ ვინაიდან საერთაშორისო ბაზარზე აღნიშნულ ნედლეულზე მოთხოვნა მზარდია, მისი წარმოება და ექსპორტი დადებით გავლენას მოახდენს ადგილობრივ ეკონომიკაზე, ამასთან, დოკუმენტის თანახმად, საწარმოს მოწყობა და ექსპლუატაცია არ იქნება დაკავშირებული გარემოზე მნიშვნელოვან ზემოქმედებასთან, შესაბამისად პროექტის განხორციელება, არაქმედების ვარიანტთან შედარებით, მეტ სოციალურ-ეკონომიკურ სარგებელთან არის დაკავშირებული.

წარმოდგენილი გზმ-ის ანგარიშის თანახმად, საპროექტო საწარმო მოიცავს ტექნოლოგიური ციკლის უბანს, დაფასების და საწყობის უბნებს, ლაბორატორიას, მართვის ოთახსა და შლამის განთავსების უბანს. დოკუმენტის მიხედვით, ელ. ენერჯის გათიშვის შემთხვევაში ტექნოლოგიური ციკლის გამართული მუშაობის უზრუნველყოფის მიზნით საწარმოს ტერიტორიაზე ასევე განთავსდება დიზელ-გენერატორი და 6 მ³ მოცულობის დიზელის სამარაგო რეზერვუარი.

წარმოდგენილი დოკუმენტაციის მიხედვით, საწარმოს მშენებლობის ეტაპზე დასაქმდება დაახლოებით 30 ადამიანი კვირაში 6 დღიანი, 8-საათიანი სამუშაო გრაფიკით. მშენებლობა გაგრძელდება დაახლოებით 18 თვის განმავლობაში. ექსპლუატაციის ეტაპზე ობიექტზე დასაქმდება 30 ადამიანი. საწარმო იმუშავებს მთელი წლის განმავლობაში 300 დღე, 24-საათიანი სამუშაო რეჟიმით (სამცვლიანი სამუშაო გრაფიკით). მანგანუმის სულფატის საწარმოს წარმადობა იქნება 1800 ტ/თვეში, ხოლო წლის განმავლობაში - 21600 ტონა.

გზმ-ის ანგარიშის თანახმად, პროდუქციის დასამზადებლად წლის განმავლობაში საჭირო იქნება 14 400 ტონა მანგანუმის ოქსიდი; 15 000 ტონა გოგირდმჟავა, და 110-110 ტონა CaO (კირი), NaHS (ნატრიუმის ჰიდროსულფიდი) და SO₂ (გოგირდის დიოქსიდი). ტექნოლოგიურ ციკლში გათვალისწინებულია წელიწადში 65 700 ტ წყლის გამოყენება. საჭირო ნედლეული (SO₂, NaHS, CaO) საწარმოში შემოვა მზა სახით. მათ შორის, CaO - საქართველოდან, NaHS ირანიდან ან ჩინეთიდან, ხოლო SO₂ - შპს „სულფეკოს“ საპროექტო საწარმოდან, მილის, ან სპეციალური, მაღალი წნევის ბალონების საშუალებით.

წარმოებისათვის საჭირო მანგანუმის ოქსიდისა და გოგირდმჟავას შემოტანა განხორციელდება შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიას“ მანგანუმის ოქსიდის და შპს „სულფეკოს“ საწარმოებიდან. მიღებული ნედლეულის დასაწყობება მოხდება საწარმოს შენობაში არსებულ სასაწყობო სათავსოში ცალკე გამოყოფილ უბანზე. გზშ-ის ანგარიშის თანახმად, ქიმიური ნივთიერებები მოთავსდება ცალ-ცალკე, შესაბამის შეფუთვებში. წარმოდგენილი ინფორმაციის მიხედვით, მანგანუმის სულფატის წარმოებისათვის დაგეგმილია ორვალენტური მანგანუმის ოქსიდის (MnO) გამოყენება. ნედლეულის შენახვის და გამოყენების წესების დაცვაზე ზედამხედველობისათვის გამოყოფილი იქნება შესაბამისი კომპეტენციის პასუხისმგებელი პირი. გზშ-ის ანგარიშის თანახმად, პერსონალს ჩაუტარდება ქიმიურ ნივთიერებებთან მუშაობის უსაფრთხოების წესების დაცვის შესახებ შესაბამისი სწავლება და უზრუნველყოფილი იქნება სპეციალური ტანსაცმლით, ხოლო უსაფრთხოების მაღალი რისკის უბნებზე დასაქმებული პირები უზრუნველყოფილი იქნებიან ინდივიდუალური დაცვის საშუალებებით.

გზშ-ის ანგარიშის მიხედვით, პროექტის ფარგლებში ტერიტორიაზე მოეწყობა კონტროლის ოთახი, საიდანაც განხორციელდება საწარმოში მიმდინარე პროცესების მართვა და მონიტორინგი; დამხმარე ოთახი - სადაც განთავსდება ორთქლის ქვაბი, რომლის საკვამლე მილის დიამეტრი იქნება 500 მმ-ს ხოლო სიმაღლე - 5 მეტრი (3 მეტრი ორთქლის საქვაბის ჭერიდან), წყლის გაწმენდის სისტემა, კონდენსატის ავზი, დეაერატორი, კონდენსატისა და გაწმენდილი წყლის ტუმბოები; წყლის გამაცივებელი. დოკუმენტის თანახმად, ტექნოლოგიური ციკლისთვის საჭირო დანადგარები, ხსნარების შესანახი ავზების გარდა, განთავსებული იქნება დახურულ შენობაში.

გზშ-ის ანგარიშის თანახმად, მანგანუმის სულფატის საწარმოო პროცესი რამდენიმე სტადიას მოიცავს. წარმოების ტექნოლოგიური ციკლი იწყება პირველადი გამოტუტვის რეაქტორებში. თავდაპირველად, რეაქტორებში იტვირთება წყალი, გოგირდმჟავა და მანგანუმის ოქსიდი. გამოტუტვის შედეგად მანგანუმის ოქსიდისა და გოგირდმჟავას რეაქციით მიიღება მანგანუმის სულფატის ხსნარი. რეაქცია ეგზოთერმულია და ტემპერატურის რეგულირებისათვის რეაქტორები აღჭურვილია გამაცივებელი კლაკნილებით. დოკუმენტის თანახმად, ქარხანაში გათვალისწინებულია ოთხი ასეთი რეაქტორი (დიამეტრი - 2.545 მ; სიმაღლე - 6.2 მ; მოცულობა - 15000 ლიტრი). პირველადი გამოტუტვის შემდეგ მიღებული სუსპენზია გადაინაცვლებს ავზში, რომელიც აღჭურვილი იქნება სარეველათი და გამაცხელებელი კლაკნილით, გაფილტვრამდე სუსპენზიის ტემპერატურის 70 - 80°C ფარგლებში შესანარჩუნებლად. საწარმოში გათვალისწინებულია აღნიშნული ტიპის ორი ავზის გამოყენება (დიამეტრი - 2.865 მ; სიმაღლე - 6.24 მ; მოცულობა - 20000 ლიტრი). წარმოების შემდგომი ეტაპი მოიცავს ლენტურ ვაკუუმ-ფილტრზე სუსპენზიის გაყოფას მყარ და თხევად ფაზებად. აღნიშნულ ეტაპზე რკინა გადადის მყარ ფაზაში და მიიღება რკინისაგან თავისუფალი მანგანუმის სულფატის ხსნარი, რომელიც გადაინაცვლებს სულფიდური გაწმენდის სტადიაზე, ხოლო მყარი ფაზა - მჟავური გამოტუტვის სტადიაზე. საწარმო აღჭურვილი იქნება ორი ვაკუუმ-ფილტრით (სიგანე - 2.5 მ; სიგრძე - 12მ; სიმაღლე - 1.5 მ). პირველი ლენტური ვაკუუმ-ფილტრიდან (1) მჟავური გამოტუტვის რეაქტორში მიწოდებულ შლამს ემატება გამრეცხი წყალი და გოგირდმჟავა - ნარჩენი მანგანუმის ოქსიდის გასახსნელად. ასევე გათვალისწინებულია გოგირდის დიოქსიდის მიწოდება ნარჩენი მანგანუმის დიოქსიდის გასახსნელად. მანგანუმის ოქსიდების სრულად გახსნის შემდგომ, ჭარბი გოგირდმჟავას გასანეიტრალებლად (pH = 7) რეაქტორს მიეწოდება კირის რძე.

მეორე ლენტურ ვაკუუმ-ფილტრზე მოხდება მყარი და თხევადი ფაზების გაყოფა და შლამის გარეცხვა. ფილტრატი გადაინაცვლებს ნარეცხი წყლის ავზში და შემდგომ პირველადი გამოტუტვის სტადიაზე, ხოლო ნარეცხი წყალი - მჟავური გამოტუტვის

სტადიაზე. ლენტური ვაკუუმ-ფილტრიდან შლამი გადაინაცვლებს გარეცხილი შლამის ავზში.

სულფიდური გაწმენდის რეაქტორში (სულ განთავსებული იქნება 4 რეაქტორი) მიმდინარეობს პირველი ვაკუუმ-ფილტრიდან მიღებული მანგანუმის სულფატის ხსნარის გაწმენდა ნიკელის, კობალტისა და სხვა მძიმე ლითონების იონებისაგან. აღნიშნული მიზნით რეაქტორს მიეწოდება გოგირდწყალბადი და მიიღება მანგანუმის, ნიკელისა და კობალტის უხსნადი სულფიდები. მიღებული სუსპენზია გადაინაცვლებს ავტომატურ ფილტრში, ფილტრიდან - სულფიდური შლამის ავზში, შემდეგ კი - სულფიდური შლამის გამოტუტვის რეაქტორში.

სულფიდური შლამის გამოტუტვის რეაქტორში შლამი იხსნება სველი სკრუბერიდან მიღებულ წყალში და ნალექის სრულ გახსნამდე ემატება გოგირდმჟავა. მიღებული გოგირდწყალბადი მიეწოდება სულფიდური დალექვის რეაქტორს, ხოლო მიღებული მანგანუმის სულფატის ხსნარი გამოიყენება ელემენტების ხარისხის მანგანუმის სულფატის მონოჰიდრატის საწარმოებლად, რაც ხორციელდება კრისტალიზაცია/შრობის სისტემის მეშვეობით. აღნიშნულ სისტემაში მანგანუმის სულფატის ხსნარი მიეწოდება კრისტალიზატორს, სადაც წყლის გარკვეული პროცენტი ორთქლდება, მიღებული სუსპენზია კი მყარ და თხევად ფაზებად დასაყოფად გადაინაცვლებს ცენტრიფუგაში. მანგანუმის სულფატი 5-დან 10 პროცენტის ტენიანობით მიეწოდება საშრობ დანადგარს, სადაც საბოლოო პროდუქტის (მანგანუმის სულფატის მონოჰიდრატი) ტენიანობა 0,5%-მდე მცირდება. საწარმოში განთავსებული იქნება ორი ციკლონი გაშრობის სისტემიდან მანგანუმის სულფატის დასაჭერად, ასევე სველი სკრუბერი, სადაც გაიწმინდება ციკლონიდან გამომავალი ორთქლისა და მანგანუმის სულფატის შემცველი ცხელი ჰაერი. აგრეთვე მასალის გასაგრილებელი დოლი. ციკლონისგან გამომავალი ჰაერით წატაცებული წვრილი ფხვნილის დაჭერა მოხდება სველი სკრუბერის მეშვეობით. ხოლო მიღებული ხსნარი გამოიყენება პირველად გამოტუტვაზე ან/და სულფიდური შლამის გამოტუტვაზე.

გზმ-ის ანგარიშის თანახმად, საწარმოში წყლის გამოყენება დაგეგმილია სასმელ-სამეურნეო, ხანძარსაწინააღმდეგო და საწარმოო დანიშნულებით. ტექნოლოგიურ ციკლში გათვალისწინებულია წლიურად 65 700 ტონა წყლის გამოყენება, რომელსაც საწარმო მიიღებს სს „რუსთავის აზოტისგან“. საპროექტო საწარმოს სასმელ-სამეურნეო წყლით მომარაგება მოხდება ქ. რუსთავის ცენტრალური წყალმომარაგების სისტემიდან, ხოლო ხანძარსაწინააღმდეგო დანიშნულებით საჭირო წყლის გამოყენება - შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიას“ მანგანუმის ოქსიდის საწარმოს არსებული ქსელებიდან. ტექნოლოგიური პროცესში საწარმო გამოიყენებს ბრუნვითი წყალმომარაგების სისტემას. დოკუმენტის თანახმად, საპროექტო მანგანუმის სულფატის ტექნოლოგიური ციკლი არის სრულიად დახურული, რაც გამორიცხავს პოტენციურად დამაბინძურებელი ნივთიერებებისა თუ პროდუქტების ღია გარემოში მოხვედრას, შესაბამისად, სანიაღვრე წყლების მართვისათვის საჭირო ინფრასტრუქტურის მოწყობა დაგეგმილი არ არის. საწარმოს ტექნოლოგიური ციკლის მიხედვით, საწარმო-ჩამდინარე წყლების წარმოქმნას ადგილი არ აქვს, შესაბამისად, მოსალოდნელი არაა გრუნტის წყლების დაბინძურება. რაც შეეხება სამეურნეო-ფეკალურ წყლებს, მათი ჩაშვება მოხდება მანგანუმის ოქსიდის არსებული საწარმოს ჩამდინარე წყლების არინების სისტემაში.

გზმ-ის ანგარიშის თანახმად, საწარმოს მოწყობის ეტაპზე სამშენებლო მოედანზე გათვალისწინებული არ არის ბეტონის კვანძის ან სხვა სამშენებლო ინფრასტრუქტურის მოწყობა. მშენებლობისათვის საჭირო მასალები ტერიტორიაზე შემოვა მზა სახით. დოკუმენტის მიხედვით, მშენებლობის ეტაპზე წარმოიქმნება 18 000 მ³ ფუჭი გრუნტი,

საიდანაც 400 მ³ მოცულობის გრუნტი გამოყენებული იქნება შენობის ფუნდამენტის მოწყობის დროს უკუყრილებისთვის, ხოლო დარჩენილი ნაწილი განთავსდება შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიას“ ტერიტორიის სამხრეთ-აღმოსავლეთ საზღვარზე, არსებული ჩაღრმავებული ტერიტორიის შევსების და ტექნიკური რეკულტივაციის ფენის შექმნის მიზნით. აღსანიშნავია, რომ დოკუმენტის თანახმად, შერჩეული ტერიტორია წლებია განიცდის ანთროპოგენურ და ტექნოგენურ დატვირთვას, ნიადაგის ნაყოფიერი ფენა საპროექტო მიწის ნაკვეთზე ფაქტობრივად აღარ არსებობს და, შესაბამისად, პროექტის ფარგლებში მისი მოხსნა არ იგეგმება.

ვინაიდან საპროექტო საწარმოს ტერიტორია წარმოადგენს ანთროპოგენურად დატვირთულს, პრაქტიკულად წარმოდგენილი არ არის მცენარეული საფარი და ველური ბუნების წარმომადგენელთა ჰაბიტატები, შესაბამისად, საქმიანობის განხორციელება ბიომრავალფეროვნებაზე ზემოქმედებასთან დაკავშირებული არ იქნება.

საწარმოს მშენებლობისა და ექსპლუატაციის შედეგად ადამიანის ჯანმრთელობაზე შესაძლო ნეგატიური ზემოქმედების რისკებიდან გზშ-ის ანგარიშში განხილულია ატმოსფერული ჰაერის ხარისხზე და აკუსტიკურ ფონზე ზემოქმედება. დოკუმენტის თანახმად, საწარმოს მშენებლობის ეტაპზე ხმაურის გავრცელების წყაროს წარმოადგენს სამშენებლო-სამონტაჟო სამუშაოებისას გამოყენებული ტექნიკა, ხოლო ექსპლუატაციის ფაზაზე - რეაქტორისა და ელ. ძრავების მუშაობა. ვინაიდან უახლოესი საცხოვრებელი სახლი საპროექტო ტერიტორიიდან დაშორებულია დაახლოებით 2,4 კმ-ით, საწარმოს დაგეგმილი საქმიანობის ტექნოლოგიურ პროცესებიდან გამომდინარე, საცხოვრებელი ზონების საზღვრებზე ხმაურის და მავნე ნივთიერებათა ზენორმატიული გავრცელების რისკები მინიმალურია. ხმაურის გავრცელებასთან დაკავშირებული ზემოქმედების რისკი არსებობს საწარმოში დასაქმებულ პერსონალზე, რისთვისაც გზშ-ის ანგარიშში განსაზღვრულია შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები.

გზშ-ის ანგარიშისა და თანდართული ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის ნორმების პროექტში ასახულია ობიექტის ფუნქციონირებით გამოწვეული ზეგავლენა ატმოსფერული ჰაერის ხარისხზე მისი უმთავრესი ასპექტების გათვალისწინებით: იდენტიფიცირებულია საწარმოს მავნე ნივთიერებათა გამოყოფის და გაფრქვევის წყაროები, ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეული მავნე ნივთიერებების შემადგენლობა, მათი რაოდენობრივი მაჩვენებლები და გაფრქვევის სხვა პარამეტრები. ობიექტის ექსპლუატაციისას გამოიყოფა და ატმოსფერულ ჰაერში გაიფრქვევა შემდეგი მავნე ნივთიერებები: მანგანუმი და მისი ნაერთები, აზოტის დიოქსიდი, ნახშირბადის ოქსიდი, შეწონილი ნაწილაკები, არაორგანული მტვერი (>70% SiO₂). გაბნევის ანგარიშის თანახმად, რომელშიც ფონად გათვალისწინებულ იქნა გაფრქვევების მაჩვენებლები მიმდებარე შპს „სულფეკოს“ და სს „რუსთავის აზოტის“ (სს „ეუ ინვესტმენტი“) საწარმოებიდან, ობიექტის ექსპლუატაციის შედეგად, ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეული არცერთი ზემოაღნიშნული მავნე ნივთიერების კონცენტრაცია არ აჭარბებს ნორმით დადგენილ დასაშვებ მნიშვნელობას არც ობიექტიდან 500 მ-იანი რადიუსის საზღვარზე და არც უახლოეს დასახლებულ პუნქტთან (2400 მ). შესაბამისად, მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების მიღებული რაოდენობები კვალიფიცირდება ზღვრულად დასაშვებ გაფრქვევებად. ამასთან, დოკუმენტის თანახმად, საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებების ემისიების გავრცელებით, მოსალოდნელი უარყოფითი ზემოქმედების შემცირების მიზნით, საწარმოში მოწყობილი იქნება სველი სკრუბერი, რომელიც უზრუნველყოფს ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის ნორმების დაცვას.

საწარმოში მიღებული საბოლოო პროდუქტი ცივდება და შეფუთვამდე ინახება ბუნკერებში, შემდეგ თავსდება 25 კგ-იან ტომრებში ან 1000-1500 კგ-იან ბიგ-ბეგებში. გზის ანგარიშში განხილულია საწარმოს მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე ნედლეულისა და პროდუქციის ტრანსპორტირების საკითხები. დოკუმენტის მიხედვით, სამშენებლო სამუშაოების ეტაპზე სატრანსპორტო ოპერაციები ძირითადად განხორციელდება სამშენებლო მასალების შემოსატანად ქ. რუსთავიდან. საწარმოს მოწყობის სამუშაოები გაგრძელდება დაახლოებით 18 თვე, კვირის განმავლობაში კი მოსალოდნელია საშუალოდ 4-5 სატრანსპორტო ოპერაციის განხორციელება. დოკუმენტის თანახმად, საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე სატრანსპორტო ნაკადებზე მოსალოდნელი უარყოფითი ზემოქმედება დაკავშირებული იქნება ნედლეულის და მზა პროდუქციის ტრანსპორტირებასთან. ნედლეულის შემოსატანად და პროდუქციის გასატანად გამოყენებული იქნება, როგორც საავტომობილო ასევე სარკინიგზო ტრანსპორტი. ტრანსპორტირება განხორციელდება მხოლოდ სპეციალური სატრანსპორტო საშუალებების გამოყენებით. საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელია თვეში დაახლოებით 36 სატრანსპორტო ოპერაციის განხორციელება. გზის ანგარიშში აღნიშნულია, რომ საწარმოო დანამატები ძირითადად შემოვა ირანიდან, ნაწილი კი სს „რუსთავის აზოტიდან“, რომელიც მდებარეობს საპროექტო ტერიტორიის მომიჯნავედ, ამასთან, გზის ანგარიშში წარმოდგენილია ნედლეულის და მზა პროდუქციის ტრანსპორტირებით მოსალოდნელი ზემოქმედებების შემარბილებელი ღონისძიებები (მათ შორის: შემოვლითი გზების გამოყენება და ღამის საათებში სატრანსპორტო ოპერაციების აკრძალვა) რომელთა გატარების შემთხვევაში სატრანსპორტო ნაკადებზე მნიშვნელოვანი ზემოქმედება მოსალოდნელი არ არის.

საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევის შედეგების მიხედვით, საპროექტო ტერიტორიაზე საშიში გეოდინამიკური პროცესების განვითარების რისკები არ არსებობს. საპროექტო საწარმო განთავსდება სამრეწველო ზონაში, მაღალი ტექნოგენური და ანთროპოგენური დატვირთვის ტერიტორიაზე. ტერიტორიის ვიზუალური დათვალიერებისას, საპროექტო დერეფანში და მის უშუალო სიახლოვეს ხილული ისტორიულ-კულტურული ძეგლები არ გამოვლენილა. ტერიტორიის სიახლოვეს არ მდებარეობს დაცული ტერიტორიები.

საწარმოს მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელია სახიფათო და არასახიფათო ნარჩენების წარმოქმნა. წარმოქმნილი ნარჩენების მართვა განხორციელდება კანონმდებლობის შესაბამისად. ობიექტზე დანერგილი იქნება ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების სისტემა. საყოფაცხოვრებო ნარჩენები გატანილი იქნება ქ. რუსთავის ნაგავსაყრელზე, ხოლო სახიფათო ნარჩენები გადაეცემა შესაბამისი ნებართვის მქონე კომპანიას. ექსპლუატაციის ეტაპზე ტექნოლოგიური ციკლის გათვალისწინებით ასევე მოსალოდნელია ქიმიური ნივთიერებების ნარჩენი შლამის წარმოქმნა. გზის ანგარიშის თანახმად, შლამის მაქსიმალური რაოდენობა იქნება 190 კგ/სთ (4560 კგ/დღ).

როგორც გზის ანგარიშშია აღნიშნული, შლამის განთავსება დაგეგმილია საწარმოს ტერიტორიაზე მოსაწყობ სპეციალურ შლამსაცავში (მოცულობა 12 000 მ³ (სიგრძე - 100 მ, სიგანე - 40 მ, სიმაღლე - 3 მ)), რომელიც გათვლილი იქნება საწარმოს 20-წლიანი ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ქიმიური ნარჩენების განთავსებისთვის. დოკუმენტის მიხედვით, იმ შემთხვევაში, თუ შლამსაცავის ამოვსება გათვალისწინებულ 20-წლიან ვადაზე ადრე მოხდება, საწარმოს შიდა ტერიტორიაზე განხორციელდება ახალი შლამსაცავის მოსაწყობად სხვა უბნის მომზადება. ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, ზემოაღნიშნული საკითხის დაზუსტების მიზნით, სამინისტროს მოთხოვნის საფუძველზე, შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიას“ მიერ წარმოდგენილი იქნა დამატებითი ინფორმაცია საწარმოში განსათავსებელ შლამსაცავთან დაკავშირებით. წარმოდგენილი ინფორმაციის თანახმად, შლამსაცავის საპროექტო ტერიტორიაზე მოწყობის

გადაწყვეტილება განაპირობა გზშ-ის ფაზაზე ჩატარებულმა კვლევებმა, რის დროსაც გამოვლინდა, რომ საქართველოში არ არსებობს აღნიშნული ნარჩენების აღდგენის ან მუდმივი განთავსების საშუალებები, აგრეთვე, წარმოდგენილი დოკუმენტაციის თანახმად, ვერც საზღვარგარეთ მოხერხდა შესაბამისი კომპანიის მოძიება. დოკუმენტის თანახმად, შლამსაცავის მოწყობა დაგეგმილია შლამის მუდმივი დასაწყობებისათვის, ამასთან, გზშ-ის ანგარიშში აღნიშნულია, რომ იმ შემთხვევაში, თუ საწარმოს ექსპლუატაციის პერიოდში, ქვეყანაში მოწყობილი იქნება სახიფათო ნარჩენების პოლიგონი, შლამების განთავსება მოხდება აღნიშნულ პოლიგონზე. აგრეთვე, თუკი ქვეყანაში შემუშავდება აღნიშნული ნარჩენების აღდგენის მეთოდოლოგია, კომპანია იმოქმედებს სამინისტროს მითითებების შესაბამისად. კომპანიის მიერ დამატებით წარმოდგენილ დოკუმენტაციაში აღნიშნულია, რომ გზშ-ის ანგარიშში მოცემული შლამსაცავის მოწყობისა და ექსპლუატაციის პირობები შესაბამისობაშია „ნაგავსაყრელების მოწყობის, ოპერირების, დახურვის და შემდგომი მოვლის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 11 აგვისტოს N421 დადგენილებით დამტკიცებული ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნებთან“. თუმცა, გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი ინფორმაცია საპროექტო შლამსაცავთან დაკავშირებით სრულყოფილად არ მოიცავს აღნიშნული ტექნიკური რეგლამენტით გათვალისწინებულ საკითხებს და შესაბამისად, საჭიროებს დამატებით შესწავლას/შეფასებას და „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით“ დადგენილი შესაბამისი პროცედურების გავლას.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სამინისტრომ უზრუნველყო წარმოდგენილი გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის და თანდართული დოკუმენტაციის, როგორც სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე, ისე ქ. რუსთავის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული ერთეულის შენობის საინფორმაციო დაფაზე და მუნიციპალიტეტის ოფიციალურ ვებგვერდზე განთავსება. გზშ-ის ანგარიშის საჯარო განხილვა გაიმართა 2021 წლის 3 ივნისს, ქ. რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერიის შენობაში. აღნიშნულ განხილვას ესწრებოდნენ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, საქმიანობის განმახორციელებელი კომპანიის შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიას“, რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერიის და საინიციატივო ჯგუფის „გავიგუდეთ“ წარმომადგენლები. საჯარო განხილვაზე პროექტთან დაკავშირებით საინიციატივო ჯგუფის „გავიგუდეთ“ წარმომადგენლების მიერ დაისვა შეკითხვები, რომლებიც ძირითადად ეხებოდა ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების, საწარმოს ზოგადი მონიტორინგისა და უწყვეტი ინსტრუმენტული მონიტორინგის დანერგვის საკითხებს. აღნიშნულ შეკითხვებს უპასუხეს, როგორც შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიას“, ასევე საკონსულტაციო კომპანია შპს „გამა კონსალტინგის“ და სამინისტროს წარმომადგენლებმა. შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიას“ წარმომადგენელმა აღნიშნა, რომ ისინი ამჟამად უცხოურ კომპანიებთან აწარმოებენ მოლაპარაკებებს და უახლოეს მომავალში აპირებენ არსებულ საწარმოებისთვის ინსტრუმენტული მონიტორინგის დანადგარების შეძენას. რაც შეეხება მშენებარე და დაგეგმილ საწარმოებს, კომპანიის წარმომადგენელმა აღნიშნა, რომ მათი ექსპლუატაციის დაწყებისთვის კომპანიას დანადგარები უკვე შეძენილი ექნება. შპს „გამა კონსალტინგის“ წარმომადგენელმა აღნიშნა, რომ საწარმოს მონიტორინგზე პასუხისმგებლობა მთლიანად ეკისრება კომპანიას და რომ აღნიშნული საკითხი კომპანიის ინტერესებში შედის, ვინაიდან წინააღმდეგ შემთხვევაში გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის მიერ საწარმოს შემოწმებისას მოხდება მისი დაჯარიმება.

გზშ-ის ანგარიშს თან ერთვის დაგეგმილი საქმიანობის გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა, გარემოზე მოსალოდნელი ნეგატიური ზემოქმედებების შემარბილებელი ღონისძიებები, ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა, დასკვნები და რეკომენდაციები.

გზშ-ის ანგარიში განიხილეს შესაბამისმა ექსპერტებმა და სპეციალისტებმა გარემოსდაცვითი შეფასების სხვადასხვა მიმართულებით, რომელთა დასკვნების შეჯერებისა და წარმოდგენილი დოკუმენტაციის შეფასების, ასევე გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-12 მუხლისა და ამავე კოდექსის I დანართის მე-8 პუნქტის 8.2 ქვეპუნქტის საფუძველზე,

ვ ბ რ ძ ა ნ ე ბ:

1. გაიცეს გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება ქ. რუსთავში შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიას“ მანგანუმის სულფატის საწარმოს (ძირითადი არაორგანული ნაერთების წარმოება) მოწყობასა და ექსპლუატაციაზე;
2. ბრძანების პირველი პუნქტით გათვალისწინებული გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება გაიცემა განუსაზღვრელი ვადით;
3. შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯია“ ვალდებულია საქმიანობის განხორციელება უზრუნველყოს წარმოდგენილი გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშისა და შესაბამისი დამატებითი დოკუმენტაციის, ტექნოლოგიური სქემის, გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებების, გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმის, ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების გეგმის, დასკვნებისა და რეკომენდაციების შესაბამისად;
4. შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიამ“ ექსპლუატაციის დაწყებამდე უზრუნველყოს საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის 2015 წლის 4 აგვისტოს N211 ბრძანებით დამტკიცებული „კომპანიის ნარჩენების მართვის გეგმის განხილვისა და შეთანხმების წესის“ შესაბამისად შედგენილი კომპანიის ნარჩენების მართვის გეგმის სამინისტროსთან შეთანხმება. ნარჩენების მართვა უზრუნველყოს შეთანხმებული გეგმისა და „ნარჩენების მართვის კოდექსის“ მოთხოვნებისა და ვალდებულებების შესაბამისად;
5. შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიამ“ უზრუნველყოს ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის ნორმების პროექტით სამინისტროსთან შეთანხმებული გამოყოფის და გაფრქვევის წყაროების, ასევე აირმტვერდამჭერი მოწყობილობების პარამეტრების და დადგენილი ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის ნორმების დაცვა;
6. შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიამ“ გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემიდან ორი თვის ვადაში უზრუნველყოს ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა მონიტორინგის გეგმის ხელახალი შემუშავება და სამინისტროში შესათანხმებლად წარმოდგენა, სადაც გაფრქვევის წყაროებზე თვითმონიტორინგის კანონმდებლობით განსაზღვრულ ვალდებულებებთან ერთად (გაფრქვევის წყაროებზე მავნე ნივთიერებების ორგანიზებული გაფრქვევის ფაქტობრივი რაოდენობის უწყვეტი ინსტრუმენტული მონიტორინგის სისტემის გათვალისწინებით), გათვალისწინებული იქნება ინსტრუმენტული მონიტორინგის საკითხები საწარმოს ტერიტორიაზე და 500 მეტრიანი რადიუსის საზღვარზე (მონიტორინგის წერტილების კოორდინატებისა და სიხშირის მითითებით);
7. შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიამ“ ექსპლუატაციის ეტაპზე უზრუნველყოს გაფრქვევის წყაროებზე მავნე ნივთიერებების ორგანიზებული გაფრქვევების ფაქტობრივი რაოდენობის უწყვეტი ინსტრუმენტული მეთოდით განსაზღვრა „დაბინძურების სტაციონარული წყაროებიდან მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების თვითმონიტორინგის და ანგარიშგების წარმოების ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2013 წლის 31 დეკემბრის №413 დადგენილების შესაბამისად;

8. შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიამ“ ექსპლუატაციის დაწყებამდე უზრუნველყოს საწარმოს ტერიტორიის და საწარმოსთან მისასვლელი გზების მორწყვის გეგმა-გრაფიკის სამინისტროში შესათანხმებლად წარმოდგენა. ექსპლუატაციის ეტაპზე მორწყვა უზრუნველყოს შეთანხმებული გრაფიკის შესაბამისად;
9. შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიამ“ ექსპლუატაციის დაწყებამდე უზრუნველყოს საწარმოს ტერიტორიაზე ნარჩენების/შლამის დროებითი შენახვის მიზნით გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსითა და ნარჩენების მართვის კოდექსის მოთხოვნების შესაბამისად მომზადებული დოკუმენტაციის სამინისტროში წარმოდგენა და კანონმდებლობით დადგენილი პროცედურების გავლა;
10. შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიამ“ საწარმოს ტერიტორიაზე ნარჩენების/შლამის განთავსების მიზნით უზრუნველყოს გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით, ნარჩენების მართვის კოდექსისა და „ნაგავსაყრელების მოწყობის, ოპერირების, დახურვის და შემდგომი მოვლის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 11 აგვისტოს N421 დადგენილებით დამტკიცებული ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნების შესაბამისად მომზადებული დოკუმენტაციის სამინისტროში წარმოდგენა და კანონმდებლობით დადგენილი პროცედურების გავლა;
11. შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიამ“ ექსპლუატაციის დაწყებამდე უზრუნველყოს ნედლეულისა და პროდუქციის ტრანსპორტირების სქემისა და გეგმა-გრაფიკის მუნიციპალიტეტთან შეთანხმება. ამასთან, შეთანხმებულ გეგმა-გრაფიკში გათვალისწინებული უნდა იყოს ღამის საათებში ტრანსპორტირების აკრძალვის და ნედლეულისა და პროდუქციის მხოლოდ დახურული სატრანსპორტო საშუალებებით ტრანსპორტირების საკითხები;
12. შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიამ“ მშენებლობის დაწყების, დასრულებისა და ექსპლუატაციაში გაშვების შესახებ დაუყოვნებლივ აცნობოს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს;
13. შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიამ“ გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების სხვა პირზე გადაცემის შემთხვევაში გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გადაცემა განახორციელოს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით“ დადგენილი წესით;
14. ბრძანება დაუყოვნებლივ გაეგზავნოს შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიას“;
15. ბრძანება ძალაში შევიდეს შპს „ემენ ქემიკალ ჯორჯიას“ მიერ ამ ბრძანების გაცნობისთანავე;
16. გადაწყვეტილების გაცემიდან 5 დღის ვადაში აღნიშნული გადაწყვეტილება განთავსდეს სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე და რუსთავის მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი ან/და წარმომადგენლობითი ორგანოს საინფორმაციო დაფაზე;
17. ბრძანება შეიძლება გასაჩივრდეს თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიაში (თბილისი, დ. აღმაშენებლის ხეივანი, მე-12 კმ. N6) მხარის მიერ მისი ოფიციალური წესით გაცნობის დღიდან ერთი თვის ვადაში.

ლევან დავითაშვილი

მინისტრი